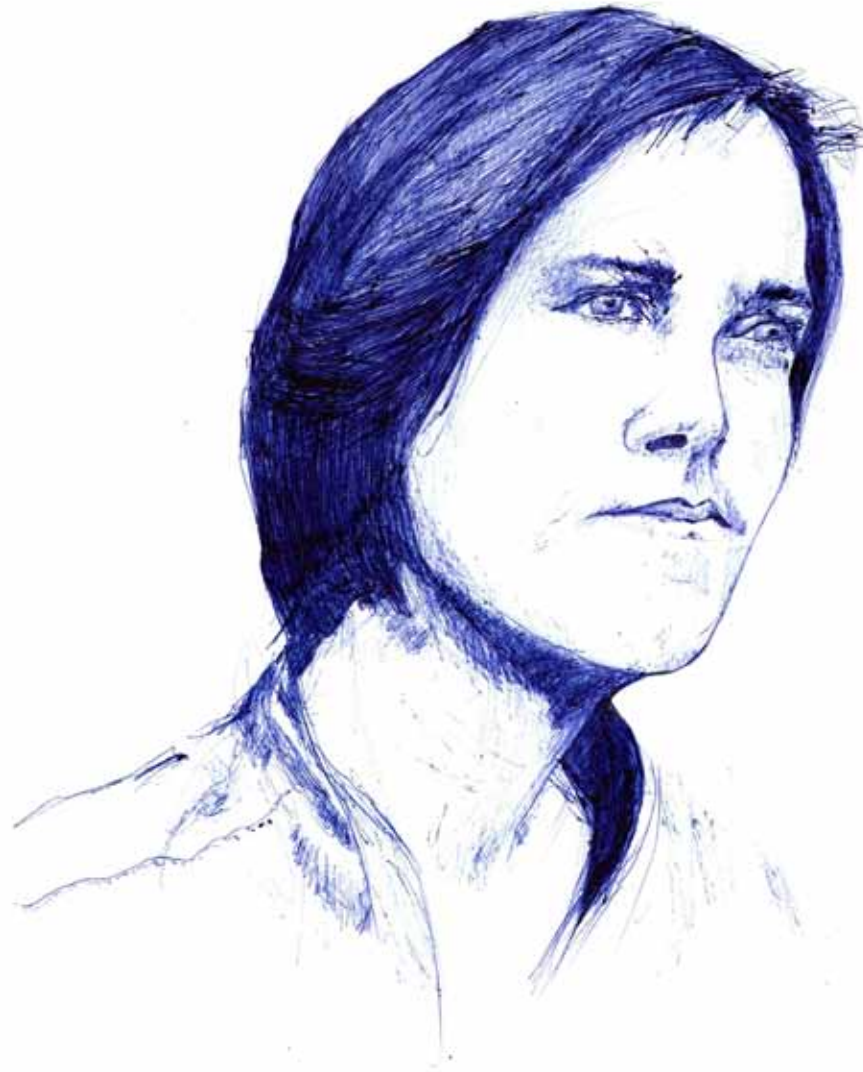

TALKING DEAD

INTERVIEWS MET DODE HELDEN (SLOT)

Gaea
Schoeters

Caresse
Crosby

‘Je bent toch
schrijfster?
Wel dan.
Uit met
die blouse’

Een gesprek zoals het had kunnen verlopen tussen Caresse Crosby, de vrouw die de bh uitvond en Hemingway ontdekte, en Gaea Schoeters, schrijfster.

ALEX DEFORCE

Caresse Crosby. Geen mens die haar nog kent, maar ooit kende zij iedereen. Samen met haar man Harry gaf ze Joyce, Hemingway en D.H. Lawrence uit, voor iemand ooit van hen had gehoord. De hele kunstwereld, van Dali tot Cartier-Bresson, frequenteerde hun feestjes. En hun bed.

‘I’ll have what everybody’s having.’ Met de verveelde efficiëntie die Parijse obers eigen is, brengt de kelner haar een Aperol Spritz. Gefascineerd bekijkt Caresse Crosby de oranje kleur. ‘Spannend. En je moet alles proberen. Minstens één keer.’ Ze heft het glas. *‘Always yes and never no.’* Dat was ons motto in de jaren 20.’

Ze nipt van haar glas. ‘Bah. Wat een vulgair drankje. Ik had het kunnen weten; een aperitief die geschonken wordt in het jaar dat hij gemaakt is, kan niet deugen. Kwaliteit moet liggen. Dat geldt voor drank en voor auteurs.’

Terwijl ze de ober om champagne stuurt — ‘van een degelijk jaar, graag’ — vist ze een kristallen kommetje uit haar handtas, giet de Aperol er in en zet het op de grond voor de windhond die zich onder haar stoel heeft opgerold. Het koppel naast ons kijkt geschokt-geamuseerd toe. Caresse ontspant: aandacht en champagne, nu is ze in haar element. ‘Ik zou in geen tijd weer tot de beau monde kunnen behoren, zelfs als dooie. Een goede entree is het halve werk.’

Een net meisje uit Boston dat de literaire Godmother van de Parijse avant-garde wordt. Waar is het fout gegaan?

‘Dat vroeg mijn moeder zich ook altijd af. Met dat korset dat ik niet wilde aantrekken, denk ik. Uit twee zakdoeken knutselde ik een soort bh in elkaar. Dat was mijn eerste daad van verzet: ik was 19. Toen mijn vriendinnen die *backless* brassière zagen, wilden ze er allemaal één.’

Dus nam je er een patent op. Voortvarend, voor een vrouw in die tijd.

‘Ook de *sweatshop* waar ze gemaakt werden, stond op mijn naam. En de inkomsten gingen naar mijn bankrekening. Mijn eigen rekening, gescheiden van die van mijn man.’

Een jaar later was je gescheiden van die man.

‘Als je eenmaal je korset hebt uitgetrokken, durf je de rest van de sociale conventies ook wel overboord te gooien. Zou jij willen leven met een alcoholicus die een bel boven zijn bed laat plaatsen, zodat hij kan gaan kijken telkens als de brandweer uitrukt?’

Ik niet, maar jij misschien wel als je Harry Crosby niet ontmoet had. In plaats van hem te chaperonneren, begonnen jullie een affaire.

‘Het was onvermijdelijk. Harry was magnetisch. De dag dat ik hem ontmoette, had ik voor het eerst het gevoel dat ik iemand was. Dat ik keuzes kon maken. Harry ademde vrijheid uit. Vrijheid en rebellie. In Verdun had hij zoveel mannen als slachtvee zien sneuvelen dat hij besloten had te leven zoals hij wilde. “De meeste mensen,” zei hij, “sterven aan een eng soort gezond verstand. Ze beseffen te laat dat het enige waarvan we nooit spijt krijgen onze eigen vergissingen zijn.” Dus trouwde ik met hem.’

‘Hij nam me mee naar Parijs, de hele *Lost Generation* hokte er samen. Harry was verguld met die geuzen-naam, want dat waren we ook: *lost*. Verdwaald. Zoekend. Balancerend op de dunne brug tussen de twee wereld-oorlogen, tussen een verworpen verleden en een onmogelijke toekomst. Net daardoor was het zo’n wonderbaarlijke tijd, waarin alles kon. Je hebt iets gemist.’

Blijkbaar. Vlieglessen. Pioniersreisjes naar Afrika. Oosterse religies. Tatoeages. Opium. Seksfuiven. Oceanen van champagne. Dronken polowedstrijden op ezels.

‘Die dingen gebeurden gewoon. En wij zeiden ja. *Always yes and never no.* Okay, de renpaarden, het zwembad, het kanon om bezoek aan te kondigen... het was allemaal *slightly over the top*. En dan dat telegram aan zijn vader: “PLEASE SELL 10,000 WORTH OF STOCK. WE HAVE DECIDED TO LEAD A MAD AND EXTRAVAGANT LIFE.” Harry was een playboy en een dichter, geen bankier.’

Dus begonnen jullie een uitgeverij?

‘Black Sun Press was een droom. Met de beste inkt en op het beste papier drukten we in kleine oplages juweeltjes van boeken. Eerst onze eigen poëzie, daarna werk van vrienden. Hemingway, Lawrence, Joyce. *Pain in the ass* om mee te werken, Joyce. Bleef maar corrigeren. De zetter werd er gek van. Maar Joyce werd een hele grote.’

Jaren later.

‘So? We publiceerden alleen avant-gardekunstenaars,

schandaalauteurs in wie wij geloofden, maar die nog geen hond kende. Nu zijn het grote namen. Precies omdat ze niet hoefden te verkopen. Kunst die gemaakt wordt om winstgevend te zijn, wordt nooit beter dan middelmatig. Black Sun was een uitgeverij waarin we geld staken om bijzondere boeken te maken; tegenwoordig is een uitgeverij een bedrijf dat boeken maakt in de hoop dat ze geld opleveren. Meteen. Dat is dodelijk. Wat echt vernieuwend is, rendeert de eerste twintig jaar nooit.’

En toch schoot Harry zich door het hoofd. In een hotelkamer, in de armen van zijn maitresse. Over een grand exit gesproken.

‘Vreselijk. De pers smulde ervan. Liefdesdrama, zelfmoordpact, duivelse dubbelmoord...’

Volgens zijn biograaf pleegde hij zelfmoord om van zijn leven zijn ultieme kunstwerk te maken.

‘Biografen schrijven zoveel. Als ik had geweten wat ze allemaal zouden schrijven, had ik zijn dagboeken beter verstoppt. Trouwens, ik wil dit interview nalezen voor het in druk gaat. Het is niet omdat ik dood ben dat je me om het even wat in de mond kunt leggen.’

Als zelfs de doden daarover beginnen te zeuren, kunnen we niets meer schrijven. Straks willen fictiepersonages ook nog boeken nalezen.

(Caresse lacht, vult haar glas bij.) ‘Jij je zin. Het zal me wat. Trouwens, Wolff heeft allicht gelijk. Dat idiote romantische idee van dubbele zelfmoord speelde al langer door Harry’s hoofd; we zouden samen uit een vliegtuig springen op 31 oktober 1942, als de zon het dichtst bij de aarde zou staan. Maar dat hij het met die snol heeft gedaan...’

(lange stilte) ‘Ik heb getwijfeld: moest ik hem volgen? Hij had geen briefje achtergelaten – wat wilde hij? Uiteindelijk begreep – of besloot? – ik dat dat zijn manier was om te zeggen dat we altijd Harry en Caresse zouden zijn. Dat ik de enige was die hem zonder uitleg kon begrijpen. En dat ik maar één ding kon doen: ons werk voortzetten. Boeken maken. Want Black Sun, dat waren wij. Samen.’

(Neemt haar bril af, wrijft door haar ogen) ‘In het politieverslag staat dat hij zijn trouwring niet aanhad. Met die kennis had ik, bij leven, niet kunnen leven. Zelfs nu, tachtig jaar later, doet dat pijn. Misschien hield ik gewoon meer van hem dan hij van mij.’

Plots is haar speelsheid terug. Over tafel buigt ze zich naar me toe. ‘Laat je bh eens zien.’

‘Ik wil dit interview nalezen voor het in druk gaat. Het is niet omdat ik dood ben dat je me om het even wat in de mond kunt leggen’

‘Clitoris! Kom!’ Het café verstomt. De windhond schiet wakker en waggelt op wankele poten naar haar toe, halfdronken van de Aperol

Is dat professionele interesse, of flirt je met me?

‘Natuurlijk flirt ik met je. Als bh’s me oprecht interesseerden, had ik mijn patent niet verkocht voor 1.500 dollar. Warner verdiende er nadien 15 miljoen aan. Ik had steenrijk kunnen zijn, maar ik had geld genoeg. Dat is nog zoiets dat tegenwoordig fout zit: genoeg geld is genoeg geld. Het is een middel, geen doel. Als geld verdienen je levensdoel wordt, krijg je een verdomd saai leven. Dan was Harry bij de bank blijven werken en ik niet gescheiden van Peabody. Krijg ik die bh nu nog te zien?’

Op een vol terras?

‘Doe niet zo preuts. Ik weet dat deze tijden conservatiever zijn dan *any tight-assed Bostonian cunt* 100 jaar geleden, maar je bent toch schrijfster? Wel dan. Uit met die blouse.’

Goedkeurend aanschouwt ze mijn lingerie. ‘Nice. En trek je niets aan van dat geroezemoes. Hoe zei Anaïs Nin het ook weer? Als ik geen schrijfster was geweest, zou ik een trouwe echtgenote geweest zijn? Met haar katholieke achtergrond had ze natuurlijk een excuus nodig, maar eigenlijk is het omgekeerde waar: trouwe echtgenotes worden nooit goede schrijfsters.’

Ik zal het onthouden.

‘Mooi zo.’

Anaïs Nin noemde je een stuifmeeldrager, die mensen mengde en vriendschappen smeedde.

‘Is er iets mooiers dan kunstenaars bij elkaar brengen in de hoop dat ze samen iets beters scheppen? Dat was het hele idee achter *Portfolio*, het tijdschrift dat ik tijdens de Tweede Wereldoorlog uitgaf: schrijvers, fotografen en kunstenaars een brug laten slaan tussen landen. Tussen de ivoren toren en de wereld.’

Een helikopter scheert over. Verschrikt kijkt Crosby op. ‘Is het alweer oorlog? Ik lees al een tijdje geen kranten meer.’

Kort schets ik de internationale politieke situatie. Ze rolt met haar ogen. ‘In 1940 werd een stelletje nazi’s ingekwartierd in *The Mill*. Die barbaren hebben de muur overschilderd die Harry en ik als gastenboek gebruikten: weg D.H. Lawrence, weg Dali, weg King George. Die sukkel hebben zelfs de handtekening van Eva Braun overschilderd; ze was ooit komen eten met een eerdere minnaar. Geloof me, zulke jongens vegem binnen de kortste keren zichzelf van de kaart. Cultuur haalt het altijd van barbaren.’

Ik weet niet of kunstenaars tegenwoordig nog

zoveel impact hebben. Het is een beetje een scheldwoord geworden.

‘*Fuck them*, zou Henry Miller zeggen, vrede komt uit zijn en niet uit hebben. Hij was zo’n schat.’

Nu we het toch over Miller hebben...

‘Ik ben die ene vrouw die hij niet gehad heeft en van wie hij nooit geld heeft geleend.’

Miller was blut in die periode...

‘Miller was altijd blut. Zeker toen. Dus schreef hij porno op bestelling om rond te komen, tegen een dollar per pagina, voor een oliebaron. Hij haatte het; hij wilde rondtrekken, een reisboek schrijven.’

Dus nam jij het over.

(Kijkt me koket aan.) ‘Liet je me daarvoor komen? Om me te vragen of ik *Opus Pistorum* heb geschreven?’

Bestaan er tegenwoordig geen computerprogramma’s die mijn literaire DNA kunnen herkennen? En het zijne?’

Ik wilde het je liever zelf vragen.

‘Wie weet. Ik voedde Anaïs Nin ook ideeën voor haar erotica; één anekdote uit mijn Parijse jaren leverde pagina’s wilde fantasieën op die ze nooit zelf had kunnen verzinnen. Ze was bijna 70 toen ze voor het eerst klaarkwam, het arme schaap.’

Dus? Schreef je het?

‘Wat denk je zelf?’

Alleen vrouwen schrijven porno waarin de vrouwen niet onderling inwisselbaar zijn.

‘*Clever girl*. Henry zou je leuk gevonden hebben. Harry niet. Te saffisch naar zijn smaak. *Nothing in it for him*. Misschien gaven we daarom zo weinig vrouwen uit. Dat is trouwens nog altijd zo, zag ik, toen ik daarnet een boekhandel binnenliep.’

Iets gekocht?

‘Allemaal veel te braaf. Nette verhaaltjes van auteurs die willen verkopen. Boeken mogen geen publiek zoeken. Niemand durfde Miller uit te geven, maar hij ging niet braver schrijven. Integendeel. *I want to leave a scar on the world*, zei hij altijd. Niet: ik wil in de lijstjes staan.’

En weg is ze, handtas onder de arm. Aan de deur draait ze zich nog één keer om en fluit. ‘Clitoris! Kom!’ Het café verstomt. De windhond schiet wakker en waggelt op wankele poten naar haar toe, halfdronken van de Aperol. ‘Trouwens: ik heb je boek gelezen. Niet slecht. Maar doe de volgende keer maar iets met wat meer seks. Een mooi schandaal heeft nog nooit iemand kwaad gedaan. En niet vergeten: *always say yes. Always.*’